

Den hemliga visheten

David omtalar någon hemlig vishet, som endast Gud kunde uppenbara för honom – du låter mig veta den hemliga visheten (Ps. 51). De mest övade och upplysta kristna tala även om en hemlighet, som de aldrig kunna helt lära sig. Paulus säger, att han icke ännu hade fattat den, men för därefter (Fil. 3). Luther säger: »Detta är de kristnas allra högsta och svåraste konst på jorden, som de i alla sina livsdagar aldrig kunna lära ut.» Profeten Jeremia säger om denna hemlighet: De skola icke mer lära varandra, d.ä. denna lärdom kan endast Gud ge en människa. Vari kan denna hemliga vishet bestå? Den består egentligen i en öppnad andlig syn, en ny, levande blick på något, som eljest står för allas ögon i Guds ord, men varav däven ingen ser mer, än vad som blir honom uppenbart. Men vilken sak är det då, vilket ämne i Guds ord? David antyder, att det skall röra vårt fördärv och vår försoning; ty näst före orden om den hemliga visheten säger han: Se, i synd är jag född etc. och de, som följa näst efter, är: Skära mig med isop, att jag må varda ren etc. Och vi veta, att David var en stor, av Gud själv undervisad profet och kände försoningens hemlighet. Paulus säger, att vad han icke ännu hade fattat, det var konsten att »vara funnen blott i Kristus, icke havande sin rättfärdighet». Vad Luther kallade den svåraste konst, det var även tron på Kristi rättfärdighet och syndernas förlåtelse. Se, detta var den hemliga vishet, vari de största helgon aldrig bli utlärd.

Hur kan det då vara med deras andlighet, vilka aldrig har någon möda för denna svåra konst, utan har allt så klart för sig; det gäller nu blott att iakttaga, vad man bör? Vi mena, att de sova, att de icke ännu kommit in i skolan. Själva orden om denna hemlighet kunna de väl se, höra och uttala, men att de däven ingenting se, bevisas därav, att de icke bli intagna därav, uppfyllda med glädje och liv, frid och kärlek. Nej, här hjälper ingen djup eftertanke, intet forskande i Guds ord; det hjälper icke, att du får se hemligheten tydligt beskriven; det beror på, om Gud förbarmar sig över dig, nalkas dig och öppnar dig ögonen. David sade: »Du, du, Herre, låter mig veta den hemliga visheten.» Detta är ett förhållande, som de trogna dagligen erfara, nämligen då samma ord, kapitel, predikan, som en gång uppfyllde deras hjärtan med idel fröjd och lov och pris, nu icke ger det ringaste, de se där ingenting märkvärdigt, det är alldeles tomt och dött; och på ett annat ögonblick kan åter hela detta mörker förvandlas till idel ljus, frid och fröjd. Det är det ögonblick, då Herren åter öppnar mina ögon. Så skall man lära att böja sig för Herren.

Men därjämte skola vi även bruka ordet, rannsaka skrifterna, betrakta och bedja. Det är de medel, Gud befallt oss att använda. Även nu vilja vi betrakta några Guds ord, som visserligen härligt uttala den hemliga visheten; men endast för den, för vilken Herren »vill uppenbara det» (Matt. 11:25, 27), endast den skall få glädje och kraft därav. Låt oss med uppmärksamhet läsa en gammal och känd text ur bibeln. Det är Luk. 22:19–34.

»Och han tog ett bröd, tackade och bröt det och gav dem, sägande: Detta är min lekamen, som för eder varder utgiven; gör detta till min åminnelse. Sammalunda tog han även kalken efter måltiden, sägande: Denna kalk är det nya förbundet i mitt blod, som för eder varder utgjutet. Däven se, min förrädares hand är med mig på bordet. Och Människosonen går bort, såsom det är bestämt; däven ve den människan, genom vilken han varder förrådd! Och de begynte fråga sinsemellan, vilken av dem väl den vore, som skulle göra detta. Men det vart även en tvist mellan dem, vilken av dem skulle anses vara störst. Då sade han till dem: Folkens konungar härska över dem, och de, som har makt över dem, kallas nådiga herrar. Men I icke så; utan den, som är störst ibland eder, vare såsom den yngste och den förnämste vare såsom den, som tjänar. Ty vilkendera är större, den som sitter till bords, eller den, som tjänar? Måne icke den, som sitter till bords? Men jag är mitt ibland eder såsom den, som tjänar. Men I är de, som har förblivit hos mig i mina frestelser. Och jag överlåter ett rike åt eder, såsom min Fader har överlåtit det åt mig, på det att I mån äta och dricka vid mitt bord i mitt rike och sitta på troner och döma Israels tolv släkter. Och Herren sade: Simon, Simon, se, satan har begärt eder för att sålla eder såsom vete; men jag har bett för dig, att din tro icke må varda om intet. Och när du en gång har blivit omvänd, så styrk dina bröder. Då sade han till honom: Herre, jag är beredd att gå med dig både i fångelse och i döden. Men han sade: Jag säger dig, Petrus: I dag skall icke hanen gala, förrän du tre gånger har nekat, att du känner mig.»

Nu endast några strödda anmärkningar över denna text. Det allra största, som här förekommer, är visst det, som vi först läste, nämligen att Kristus säger om sin lekamen: för eder utgiven, och om sitt blod: för eder utgjutet. Så gammalt detta än är för oss, skulle det likväl bringa oss i den allra högsta förundran, i en ousäglig glädje och förundran, om våra ögon nu

öppnades. Tänk, då Kristus själv, domaren på den yttersta dagen, den ende vi har att fråga i vår dyraste angelägenhet, han, till vilken vi tala i bönen och ropa i dödsstunden, han säger: Min lekamen och mitt blod utges för eder – till syndernas förlåtelse (Matt. 26). Och vi veta, att detta är summan av hela Guds evangelium och var den stora hemligheten av alla de oräkneliga försoningsoffren i gamla testamentet. Vi har däri en stor rödfärgad sky av vittnen om denna försoning. Varför är likväl våra hjärtan så torra och kalla, så fattiga på tro, frid, fröjd och kärlek? Se, vad den olyckliga otröna och lättsinnet göra, nämligen att vi icke vilja grundligt betrakta detta allra största av allt stort, icke med flit och allvar bedja Gud om trons gåva och därför icke rätt tro det. Men saken skall få en annan vikt, när vi en gång ligga med döden och evigheten för ögonen - eller även förut, när vi blott råka i en allvarsam syndanöd. Låt oss se, vad som stod i vår text om lärjungarna.

Här omtalas två slags lärjungar. Först talar Kristus om förrädaren, och sedan om de trogna lärjungarna, vilka däven här begå en svår synd, »tvista om vem som är störst». Kristus bestraffar även dessa senare. Men se, hur olika domar han uttalar. Om Judas säger han: »Ve den människa» etc. Men om de andra: »I skolen sitta vid mitt bord i mitt rike.» När vi här däven finna svåra synder även hos dessa senare, frågas med skäl: vad är hemligheten, att så anstötliga synder som denna tvist icke för ett ögonblick fördömde dem, utan att de ändå få en sådan försäkran? Och först: vad är skillnaden mellan dessa och Judas?

Skillnaden mellan dessa trogna lärjungar och Judas är, att Judas är en falsk ande och har genom långvarigt övande av sitt hemliga snatteri (Joh. 12:6) så förhärdat sitt hjärta, att han även kan för penningar förråda sin Herre, och på samma gång icke det minsta förskräckas, fastän han hör de fruktansvärda orden: »Det vore gott för den människan, att hon icke vore född.» De andra åter har väl ovärdigt för syndat sig, men de hade däven ett uppriktigt sinne, som lät straffa och rätta sig, fastän de genom det inneboende fördärvet ofta förgå sig. Detta står ju tydligt i hela den evangeliska historien. O, att det bleve dig givet att vakna, du som vet med dig, att du med allt umgänge med Herren, hans lärjungar och hans ord, däven hemligen övar en synd, som du icke vill överge! O, att du kunde vakna däröver, att du är en Judas och skall med Judas »gå till ditt rum», om du icke bättrar dig!

Men du, som fruktar, du, som vet med dig, att ingenting på denna jord så ängslar och bekymrar dig, som just dina synder; att fastän du måste bekänna: »Även jag har ännu fortfarande synder att dragas med», du likväl kan höja dina händer mot himmelen och taga den Allsmäktige till vittne, att du om ingenting så ofta och allvarligt ropat, som om förlossning från dina synder - låt du icke satan förvilla dig till misströstan! Tänk, är du icke fullt övertygad, att om detta enda funnits hos Judas, nämligen att han så ropat och klagat inför Herren, så hade han omöjligt kunnat förgås? Allt vad du vet av Guds ord försäkrar dig, att då hade han icke kunnat bli olycklig, då hade han blivit hulpen. Så låt då det gälla till ett avgörande bevis, att du med all din stora uselhet däven icke behöver förgås, utan skall få evigt liv, om du blott vill låta säga dig och tro i ende Sonens namn.

Ty låt oss nu se, hur Herren gör med de andra felande lärjungarna. Och här komma vi till det egentliga ämnet, nämligen att tala ett ord med de Herrens elända, som själva döma sig och har svårt för att kunna tro sin Guds vänskap. Somliga dragas blott med en besynnerligt ostadig gudaktighet, att då de erfarit den största Guds nåd och gjort de allvarligaste föresatser att fly synden, att älska och tjäna sin Gud och sin nästa, så har de på ett ögonblick åter förglömt sig och syndat; eller de känna, att de likväl icke riktigt älska Gud över allting, utan att hjärtat alltid vill slingra av på andra föremål; de bedja så innerligt om en hel och riktig kärlek till Gud, och den vill däven aldrig komma. Lika illa går det att älska sin nästa såsom sig själv; de känna sitt hjärta så kallt, fåfängligt, lättsinnigt och ogudaktigt, att de för allt detta måste anse sig som en styggelse för Gud och sällan kunna med full tillförsikt tro, att Gud är riktigt blidkad över deras orättfärdigheter, håller dem kära och vill göra dem evigt saliga. Nej, en så hög nåd kunna de sällan riktigt tro.

Andra åter har även några mycket svåra och oändliga frestelser och anfäktringar, så att de med David »klaga för sitt hjärtas jämmers skull», de rysa för syndens makt och förskräcklighet och ville krypa ner i jorden, om de kunde, blott av styggelse vid sig själva, för de synder de har att kämpa med. Ännu andra har även gjort något svårt fall, så att de anse sig rent av fallna från nåden. För alla sådana har vi en märklig spegel i vår text. Där få vi med ögonen skåda, hur Kristus handlar med några lärjungar, som på ett mycket ovärdigt sätt för syndat sig. Och vad kan väl vara tryggare, än när jag får se Herren själv avgöra frågan? Gud vare fack och pris, att vi få se det redan i tiden. Ty det kunna vi däven tro, att Herren är densamme i alla tider, att icke han är ostadig eller har något anseende till person.

Det var ju en högst ovärdig synd att »tvista om vem som var störst». Blott en tanke i sådan riktning är ju en ful synd; men här utbryter den även i gärning, i en tvist därom. Var sådant tillbörligt för Jesu lärjungar? Skola kristna göra något sådant? Gud bevara oss! Men vad gör nu Herren? Är han nöjd med deras tröta? Gud bevara oss för en sådan tanke! Nej, Herren straffar dem. Han säger: »Folkens konungar härskar över dem, och de, som har makt, kallas nådiga herrar. Men I icke så; utan den, som är störst ibland eder, vare såsom den yngste, och den förnämste vare såsom den, som tjänar.» Och för att ännu mer förkrossa dem, förehåller han dem sitt eget exempel, sägande: »Vilkendera är större, den, som sitter till bords, eller den, som tjänar? Måne icke den, som sitter till bords? Men jag är mitt ibland eder såsom den, som tjänar.»

Nu, han är således vred på dem? Det hade de väl förtjänt; men se nu, hur denne Herren har det i sitt hjärta! Vad tycks oss? Mitt i det allvarsamma strafftalet för deras otillbörliga synd, så börjar han tala om deras äresäten i himmelen, hur de skulle sitta med honom i hans rike på troner och döma Israels tolv släkter. O, vad ser jag? vad hör jag? Du milde Frälsare! Jag menade, att vi skulle för så ovärdiga synder förlora din kärlek och vår barnarätt, eller att vi åtminstone för någon stund eller dag skulle vara uteslagna från din nåd. Men nej, här ser jag annat. Mitt uti bestraffningen talar han däven om deras platser i himmelen. Nåden och barnskapet - det var en särskild sak, som icke kunde rubbas; det stod på en annan och fastare grund än så. Att de vore Guds barn och skulle i evighet vara med Kristus i himmelen, det var en avgjord sak, som icke berodde på deras arma, ostadiga fromhet. Straffa dem, rätta och förmana dem, det ville Kristus; men detta var även allt vad han ville. Se, så är Kristus sinnad, den käre, milde, trogne Frälsaren! Djävulen åter, han sätter udden mot själva livet, han vill rakt fördöma oss, när vi syndat; men Kristus icke så.

Detta är, vad vi nu här se med själva ögonen. Alldeles detsamma se vi även i avseende på Petrus och hans svåra fall, som omtalas i sista versen av vår text. Vad gjorde Kristus, då Petrus tre gånger förnekade honom, talade osanning och svor? Detta var ju allt förskräckliga synder. Kristus ger honom en blick, som kommer Petrus att bitterligen gråta, men därmed var det gjort. Petrus hade fått sin tuktan och förödmjukelse, sin varning både för övermod och klenmod, och något mer ville icke Herren; utan sedan tröstar han honom på det allra ljuvligaste, låter tidigt på påskmorgonen hälsa till lärjungarna, och Petrus blir särskilt nämnd, på det han icke skulle hysa någon sådan tanke, som vore han nu utesluten.

Och sedan talar Herren med honom så vänligt och milt, som om Petrus icke hade gjort det ringaste ont, utan vore det allra bästa barn. Och detta var vad Kristus visade av sitt hjärtelag efter sin uppståndelse, då han hade inträtt uti sitt förklarade, evigt oföränderliga tillstånd, i vilket han är i denna stund och alla dagar intill världens ända. Prisad vare den milde, trogne Frälsaren!

Vad skola vi nu lära av allt detta? Skola vi härav lära, att det icke är farligt att synda mot Gud; att då Kristus visar en så stor och beständig nåd vid dessa sina lärjungars synder, så kunna vi nu gärna tvista om vem som är störst, förneka vår Herre, tala osanning och dylikt? Ja, sådan säga somliga att lärdomen skall bli, då dessa exempel anföras, som vi nu anför. Men sådana »försämdare» är redan uttryckligt tecknade av Herrens Ande (Rom. 3:8), och aposteln tillägger, att »deras dom är rättvis».

Evangelisterna har sannerligen icke upptecknat dessa exempel på lärjungarnas svaghet och Kristi nåd, på det de skulle förbigås och förtigas, utan tvärt om, att de skulle betraktas - och icke såsom exempel på några otrognas synder, utan på de trognas svagheter; ty vi måste däven låta Kristi dom gälla, då han just till dessa lärjungar före sin död säger: »I är grenar i mig; jag i dem och de i mig; nu är I rena» o. s. v. - Att dessa lärjungar fingo en helt annan kraft på den stora pingstdagen, det gjorde dem icke till kristna och Jesu vänner, utan till apostlar, vilka nu »bekläddes med sådan kraft av höjden», som ingen efter dem haft, ehuru de icke ens därefter voro felfria (Luk. 24: 49; Gal. 2: 11; Apg. 15: 39). Det är högst nödigt, om du vill behålla evangeliets sanning ren, att icke tro, det nåden beror av olika grader i fromhet och kraft; ty då har du redan felat i själva tron. Om vi anse nåden bero av vår helgelse, då har vi genast en annan grund för tron, än »den som är lagd». Men om nåden icke beror av helgelsegraderna, då är det rätt, vad evangelisterna gjort, att de framställt de svagaste lärjungars benådning till exempel på Kristi kärlek.

Så torde du nu förstå, vad vi skola lära av dessa exempel, nämligen icke att synden ingenting betyder, icke att vi böra efterfölja lärjungarnas svagheter, icke ens, att var och en är en kristen, som liknar dem i dessa svagheter, utan att Kristi nåd är så stor

och orubblig vid sina vänners skröpligheter, som du här ser. Du skall lära allvaret av Kristi försoning och syndernas förlåtelse, till styrka för din arma tro; och då skall den stärkta tron medföra förökad kärlek och kraft till allt gott; du skall erfara, att Kristi kärlek tvingar oss, så framt du är en levande lem i honom, - får du åter en motsatt verkan härav, så att du nu vill synda fritt, efter nåden är så stor, då är detta ett tecken, att du är död. Detta tecken är så säkert, som att den i stammen levande grenen på ett fruktträd får genom solens värma blott desto ymnigare saft och frukter, då däremot den gren, vars löv förtorka genom samma sol, med rätta må anses sakna en levande förening med stammen.

Men vi återvända till texten - och komma nu till det, som egentligen utgör den »hemliga visheten». Vi har sett den milde, trogne Frälsaren alldeles orubbat älska sina lärjungar, även vid deras största uselheter, sett honom mitt i bestraffningen inblanda de härligaste ord om, hur de skulle vara tillsammans med honom i himmelen; och vi våga icke ett ögonblick tänka om Herren Kristus, Guds Son, att han skulle kunna vara ojämn i sin nåd, icke döma alla och i alla tider efter samma grundlag; nej, vi veta, att han ännu i dag och i evighet är densamme. Då frågas: Hur kan detta vara möjligt, att han skall vara mig lika nådig alla stunder, även då jag förgått mig? - att jag icke ett ögonblick skall vara utesluten från hans nåd? Hur är det möjligt? Svar: Johannes säger: »Vad helst vårt hjärta må anklaga oss för, så är Gud större än vårt hjärta och vet allt.» Märk de orden: »Gud vet allt» - därför skall han fälla en annan dom än vårt hjärta. Hur skall det förstås? Det skola vi nu se.

Kristus sade i texten, att hans »lekamen och blod blevo utgivna för oss». Är det icke sant, att om du kunde rätt tro och besinna, vad det väger, att Guds Son utgiver sin lekamen och blod för oss, då skulle du begynna att ropa av idel fröjd och säga: »Alla synder är däremot såsom ett intet, knappt såsom en gnista mot det stora havet?» Men just så ser Herren det beständigt. Uti himmelen hålles Kristi blod beständigt i hög ära, där gäller det mer än hela världen. Du och jag, vi har så ömkliga hjärtan, att de ingen stund kunna behålla och besinna, vad som däven är större än hela världen; för våra mörka och skröpliga hjärtan är Kristi blod av ganska ringa värde, men för Gud är det beständigt av ett omätligt och outsägligt värde. Det vet Kristus; därför kunde han säga: »Den som har badat, han är hel och hållen ren, och I är rena.» Du och jag kunna icke riktigt tro, men Kristus tror fullkomligt, att hans blod gäller; därför kan han döma, såsom vi nu sett. Besinna detta djupt, så skall du i din allra värsta syndanöd kunna säga till Gud: »Helige Fader! om du nu vill förkasta mig, så måste du först förkasta din älsklige Son, hans lekamen och blod, som du emottagit till lösepenning för mig. Du kan icke förkasta mig, så länge du gillar lösepenningen.» Så skall du säga - och sedan
*»Hav tröst i all din skröplighet,
Till dess att du får bud om det,
Att Gud förkastat lösen.»*

Detta är den egentliga grunden, varför nåden är så oföränderlig. Men Johannes säger: »Gud vet allt.» Det är ännu flera omständigheter, som Gud vet, varigenom nåden är orubblig. Det står i vår text, att Kristus visste förut, att Petrus skulle falla och förneka honom (v. 34). Då tänker jag så: Om denna Petri skröplighet hade utgjort ett skäl för Kristus att förkasta honom, så hade han gjort det redan förut, så hade han aldrig någon stund varit honom nådig; ty han visste från början alla Petri skröpligheter, han trodde aldrig någon stund något bättre om Petrus. Det är en tankevilla hos oss, att vi tycka, som om Gud finge se våra synder då och då, när likväl han har sett dem alla från början. Han ser i ett ögonblick allt, som bor i oss, allt ont, som genom hela vårt liv skall utbryta. Skulle han någonsin för sådant förkasta oss eller tröttna vid oss, så skulle han aldrig börjat med att frälsa oss, draga oss till sig och benåda oss. Han vet, att vi egentligen är desamma alla stunder, både de bättre och de sämre. Hos en kristen är tvenne naturer, köttet och Anden, vilka alltid strida mot varandra.

Då framträder den ena stunden Anden så härlig, att man knappt märker något av köttet, utan endast liv och frid och kärlek och gudaktighet. Den andra stunden åter framträda köttet och djävulen så gruvligt, att man knappt märker något av Anden. Vem kunde under »sålningens» stund se något av Anden hos Petrus? Men åter en annan stund framträdde Anden, då »han gick ut och grät bitterligen». Nu, Kristus vet alla stunder, att vi egentligen är desamma i alla dessa växlingar; han låter icke förvilla sig. Den stund Petrus visar sig så stark och trogen vid örtagården, så vet Kristus ändå, hur han samma afton skall falla; och den stund han faller, vet Kristus ändå, hur Petrus i hjärtat, i anden, är densamme trogne vännen. Vilken stund skulle han då förkasta honom? Att besinna detta, hör även till den »hemliga visheten».

Men ännu en gång: »Gud vet allt». Kristus säger i vår text, hur dessa samma skröpliga lärjungar en gång skulle vara i himmelen, då de skulle sitta på sina troner och med honom döma Israels tolv släkter. Då skulle ingen synd och skröplighet vidlåda dem. Kristus vet, hur vi en gång, genom hela den oändliga evigheten, skola vara alldeles rena, härliga och sköna, fulla av kärlek och helighet, honom till ett oändligt lov. Nu tänker jag, såsom även en äldre lärare skriver, att vi kunna med all tröst säga till honom: »O, min käre Gud! Jag beder dig, att du i det ögonblick, då jag faller, ville anse mig i det tillstånd, vari jag en gång skall vara i himmelen, där jag på intet sätt skall synda mot dig, utan oändligen älska och lova dig. Vill du däremot betrakta mig, sådan jag är på jorden, så finner du en syndare, som varje dag och stund förolämpar dig med någon synd. Men betraktar du mig i paradiset, så ser du ett helgon, som tillbringar den ändlösa evigheten utan att en enda gång förolämpa dig, utan beständigt och fullkomligt älskar och prisar dig. Skåda mig i detta tillstånd och vredgas icke, att du måste i 30, 40 eller 50 år - det är: två eller tre sekunder av den långa evigheten - se mig underkastad svaghet och skröplighet.»

Detta är vår »hemliga vishet». O, måtte den så intaga, styrka och glädja alla trogna hjärtan, att de ingenting högre älska, än denne käre, milde Frälsaren, så skall den kärleken vara den rätta helgelsens källa och kraft; ty »kärleken gör allting lätt», och »kärleken är lagens fullbordan». Gud föröke oss, för sin kärleks skull, tron och kärleken! Amen.

– C-O Rosenius

(Femtonde årgången, år 1856)

© Pietisten 2025

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikes tillväxt.

www.pietisten.com